

Asia: VN/13118/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto säästöjen toteuttamistavoista

STTK ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta.

Kotoutumislain kokonaisuudistus astuu voimaan 1.1.2025. Muutoksessa kunnat vastaavat kotouttamisesta ja sitä edistävien palveluiden järjestämisestä. Yhtenä lkiuudistuksen tavoitteista oli nopeuttaa maahanmuuttajien työllistymistä panostamalla alkuvaiheen kotouttamiseen. STTK on kannattanut lakiuudistuksen tavoitteita. STTK katsoo kuitenkin, että esitetyt muutokset eivät ole omiaan nopeuttamaan työllistymistä tai tukemaan kotoutumislain kokonaisuudistuksen tavoitteita, vaan ovat osittain sen kanssa ristiriidassa ja tulevat todennäköisesti hidastamaan kotoutujien siirtymistä työmarkkinoille.

Hallituksen esittämät säästötavoitteet, kuten korvausajan lyhentäminen kolmesta vuodesta vuoteen, tulevat todennäköisesti heikentämään kotouttamispalveluja. Kotoutumisajan lyhentyminen on omiaan vaikeuttamaan erityisesti haavoittuvassa asemassa sekä heikossa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden kotoutumista ja työllistymistä. Muutokset ovat myös ristiriidassa hallitusohjelman tavoitteen kanssa, joka pyrkii ehkäisemään työperäistä hyväksikäyttöä Suomessa. Kotouttamispalvelut ovat merkittävä keino tukea kotoutujan työelämäorientaatiota sekä tietämystä omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan työelämässä.

Maahan muuttaneiden työllistymisen tuki edellyttää usein monialaisia ja yksilöllisesti räätälöityjä palvelukokonaisuuksia, kuten kielikoulutusta, osaamisen päivittämisen mahdollisuuksia, yhteiskuntaorientaatiota sekä sosiaali- ja terveystalvuuksia. Tukien leikkaaminen tulee todennäköisesti vaikeuttamaan monialaisten palveluiden tuottamista. Säästöt kohdistuvat

esimerkiksi perheen- ja yksilön monialaiseen kotoutumissuunnitelmaan, kunnan laatimaan kotoutumisohjelmaan ja sen seurantavelvoitteeseen.

Seurantavelvoitteen poistaminen voi heikentää sellaista kehittämistä, joka edellyttäisi ajantasaista tietoa esimerkiksi kotoutujien työllistymisestä, osallistumisesta koulutukseen ja kielikoulutuksesta.

Lausunto laskennalliseen korvaukseen kohdistuvasta leikkauksesta (ml ns. korvausasetus)

STTK pitää kuntien kotouttamiskorvauksiin tehtäviä laskennallisia leikkauksia sekä kotoutujien toimeentulotukeen kohdistuvan kunnan rahoitusvastuun lisäämistä ajoituksellisesti ongelmallisina. Hallituksen budjettiriihessä linjaamiin lisästästöihin ei ole pystytty varautumaan kuntien vuoden 2025 budjeteissa.

Lausunto kumottaviksi esitetyistä pykälistä (normin purku)

STTK huomauttaa, että kotouttamissuunnitelma on nykyisinkin kotoutujaa velvoittava. Velvoittavuus perustuu palveluihin osallistumiseen. Esimerkiksi toimeentulotuen perusosaa voidaan alentaa, jos kotoutuja laiminlyö kotoutumissuunnitelman laatimisen, ei osallistu siihen sisältyviin palveluihin tai ilmoittaudu työttömäksi työnhakijaksi. Velvoittavuus siis perustuu palveluiden tarjoamiseen ja niihin osallistumiseen. Käänteisesti mikäli palveluita ei tarjota, myös velvoittavuus heikkenee. Tältä osin hallituksen esitys toimii tavoitteitaan vastaan, koska sen tavoitteena on lisätä velvoittavuutta.

STTK korostaa, että palveluiden tarjoamisvastuun karsimisesta seuraa todennäköisesti palveluiden heikkeneminen, mikä taas ei johda työllistymiseen vaan todennäköisesti hidastaa sitä. Kotoutujilla on aito tarve neuvonta- ja ohjauspalveluille sekä tulkkauspalveluille riippumatta siitä, tarjoavatko kunnat näitä palveluita. Muutoksen seurauksena voi olla työllisyyden heikentyminen ja palvelu- ja neuvontatyön siirtyminen kunnista muiden viranomaistahojen vastuulle.

Lausunto kevennettävistä tehtävistä (normin purku)

STTK pitää toimintaa hankaloittavana kotoutumislain 15 § kumoamista. Kuntien ja hyvinvointialueiden väliseen yhteistyöhön kohdistuvan velvoittavuuden poistaminen laista voi heikentää palveluiden yhteensovittamista ja lisätä päällekkäistä työtä. Muutoksen vaikutuksia tulisikin arvioida perusteellisesti eri kotoutujaryhmien, ja heistä erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien sekä vaikeasti työllistyvien ryhmien osalta. Kotoutumislain 15 § suunnitteluelvoitteen poistaminen ei ole myöskään omiaan tehostamaan palveluiden tarjoamista.

Taina Vallander
johtaja, STTK ry

